

Prof. Dr. SÜHEYL BATUM
Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Anayasa Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

**99 SORUDA
NEDEN VE NASIL
ÇAĞDAŞ BİR ANAYASA**

**ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI
VE
ANAYASALARDAN ÖRNEKLERLE**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	xi

Birinci Bölüm **ÇAĞDAŞ ANAYASA KAVRAMI,** **KAPSAMI, UNSURLARI**

A/ Anayasa kavramı, türleri ve hukuksal etkileri	1
Soru 1) Anayasa nedir?	1
Soru 2) Anayasalar neden vardır ve neden farklıdır?	3
Soru 3) Maddi anlamda anayasa ne anlama gelir?	7
Soru 4) Şekli anayasa ne anlama gelir?	9
Soru 5) Böyle bir ayırım (maddi – şekli) neden gereklidir?	12
Soru 6) Anayasaların önemi nereden gelir?	17
Soru 7) Anayasaların toplum sözleşmesi olması zorunlu mudur?	21

Soru 8) Liberal anayasacılık hareketinin diğerlerinden farkı nedir?	26
Soru 9) Bir Anayasa yapımında nelere cevap aranır?	29
Soru 10) Anayasaların üstünlüğü ve bağlayıcılığı ne anlama gelir?.....	31
B/ Anayasaların yapılış usulleri ve sınırları.....	35
Soru 11) Anayasaları kim yapar?	35
Soru 12) Kurucu iktidar kaç'a ayrılır?	38
Soru 13) Asli kurucu iktidarın özelliği nedir?.....	39
Soru 14) Asli kurucu iktidar ancak darbe ya da savaşla mı ortaya çıkabilir?	43
Soru 15) Darbeler ya da savaşlar dışında anayasa nasıl yapılır?	44
Soru 16) Asli Kurucu İktidar nasıl (hangi yöntemlerle) kullanılır?	46
Soru 17) Asli kurucu iktidar yöntemi olarak "Kurucu Meclis" nedir?.....	48
Soru 18) Türkiye'de Kurucu Meclis'e örnek var mıdır?.....	51
Soru 19) Kurucu Meclis kavramı ile 1982 Danışma Meclisi aynı şey midir?.....	56
Soru 20) Asli kurucu iktidar yöntemi olarak "Kurucu Referandum" nedir?.....	59
Soru 21) Plebisit ile referandum arasındaki fark nedir?	61
Soru 22) Türkiye'de Kurucu Referandum örneği var mıdır?.....	69
Soru 23) 1961 Referandumu demokratik sayılabilir mi?.....	75

Soru 24) 1982 Referandumu demokratik sayılabilir mi?	77
Soru 25) Neden 1987, 1988 ve 21 Ekim 2007 referandumları demokratik sayılmaz?	80
Soru 26) 1987, 1988 ve 2007 referandumları yazarlar tarafından nasıl değerlendirildi? ...	92
Soru 27) Tali Kurucu İktidarın özelliği nedir?	114
Soru 28) Türkiye’de tali kurucu iktidara sınır getiren “usul ve yöntemler” nelerdir?.....	123
Soru 29) Anayasalarda kurucu ilkeler, kurucu felsefe ne anlama gelir?	135
Soru 30) Türk Anayasalarında kurucu felsefe ya da ilkeler var mıdır? Varsa nedir?	142
Soru 31) Kurucu ilkeler ya da felsefeyi koruma altına alan hukuksal formül nedir?	160
Soru 32) Değişmezlik yasağı Türk Anayasalarında nasıl getirilmiştir?	168
Soru 33) Değişmezlik yasağı Anayasa Mahkemesi tarafından nasıl uygulanmıştır?	172
C/ Günümüz anayasacılık hareketi ve temel özellikleri	199
Soru 34) Yazılı Anayasalar geleneği II. Dünya Savaşı sonrasında nasıl devam etti?	199
Soru 35) II. Dünya Savaşı sonrası anayasacılık hareketinin belirgin özelliği nedir?	202
Soru 36) Günümüzde geçerli olan anayasa yapma yöntemi nedir?	204

- Soru 37) Günümüz geleneğine uygun anayasa yapmanın siyasal sonuçları nedir?207
- Soru 38) Bu geleneğe uygun anayasa yapmazsanız sonuçları ne olur?209
- Soru 39) 2007 AKP taslağı neden günümüz anayasa yapım süreçlerine uygun değildi? 211
- Soru 40) Günümüz demokratik anayasa yapımına bir ilk örnek ne olabilir?222
- Soru 41) 1978 İspanya Anayasası nasıl bir ortamda ve nasıl bir yöntemle yazıldı?223
- Soru 42) Neden Güney Afrika Anayasası, yapım sürecinde model olarak kabul edilebilir?227
- Soru 43) Güney Afrika örneğine göre demokratik Anayasa yazımının ölçütleri nelerdir?231
- Soru 44) Orta ya da Doğu Avrupa’da “Yeni Anayasacılık Hareketi” nasıl gelişti?232
- Soru 45) Bu bağlamda önem kazanan “Venedik Komisyonu”nun amacı ve etkisi nedir?236
- Soru 46) Bu demokratik anayasa yapım örnekleri Türkiye için geçerli midir?239
- Soru 47) Herhangi bir ülkede ya da Türkiye’de, anayasa yapmanın amacı nedir?248
- Soru 48) Anayasaların içeriğinin yapım süreci ile ilişkisi var mıdır?252
- Soru 49) Türkiye’de anayasa değişikliğinin içeriğinde neler yer almalıdır?255

Soru 50) Neden 2007 AKP Önerisi, çok eleştiri aldı?	257

İkinci Bölüm
TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK BİR
ANAYASA'NIN İÇERİĞİ

A/ Demokratik bir Anayasa'nın norm alanı ve temel ilkeleri	285
Soru 51) Türkiye'de yeni ve demokratik bir Anayasa'nın içeriği nasıl olmalıdır?	285
Soru 52) Anayasada hangi özgürlükler "onsuz olmaz" olarak kabul edilmelidir? ..	292
Soru 53) İnsan onuruna saygı ne anlama gelir?.....	293
Soru 54) İnsan onuruna saygı nasıl düzenlenmelidir?.....	297
Soru 55) Eşitlik ilkesinin Türkiye açısından önemi nedir?	297
Soru 56) Kadınlar ile din ve mezhep farklılıkları açısından eşitlik ilkesi ne anlam taşır?	300
Soru 57) Anayasada eşitlik ilkesi nasıl düzenlenmelidir?.....	301
Soru 58) Eşitlik ilkesi yönünden Diyanet İşleri Başkanlığı nasıl düzenlenmelidir? ..	306
Soru 59) Anayasada yurttaşlık kavramı nasıl düzenlenmelidir?.....	307
Soru 60) Özgürlüklerin korunması için Devletin temel amaç ve görevleri ne olmalıdır?	307

B/ Demokratik Anayasa ve temel hak ve özgürlükler alanı.....	308
Soru 61) Düşünce (ve ifade) özgürlüğünün önemi nedir?	308
Soru 62) Anayasada düşünce özgürlüğü nasıl düzenlenmelidir?.....	310
Soru 63) Anayasada basın özgürlüğü nasıl düzenlenmelidir?.....	311
Soru 64) Anayasada “görsel ve işitsel iletişim özgürlüğü” nasıl düzenlenmelidir?	315
Soru 65) Anayasada “Radyo ve Televizyon Üst Kurulu” nasıl düzenlenmelidir?.....	316
Soru 66) Anayasada “toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğü” nasıl düzenlenmelidir?.....	318
Soru 67) Anayasada “dernek kurma özgürlüğü” nasıl düzenlenmelidir?	319
Soru 68) Anayasalarda “Sosyal Devlet” ilkesi neden önemlidir?.....	319
Soru 69) Anayasalarda ve uluslararası belgelerde sosyal haklar düzenlenmeli midir?	324
Soru 70) Türk Anayasalarında sosyal haklar nasıl düzenlenmiştir?	327
Soru 71) Çağdaş bir anayasada sosyal haklar nasıl düzenlenmelidir?	334
Soru 72) Anayasada toplu iş sözleşmesi hakkı nasıl düzenlenmelidir?	337
Soru 73) Anayasalarda grev hakkı neden ve nasıl düzenlenmiştir?	338
Soru 74) Çağdaş bir anayasada grev hakkı nasıl düzenlenmelidir?	340

C/ Demokratik Anayasa ve çoğulculuk ilkesi 342

- Soru 75) Siyasal katılımın güçlendirilmesi ve yeni katılım yöntemleri zorunlu mudur?..342
- Soru 76) Anayasada seçme ve seçilme hakkı nasıl düzenlenmelidir? 344
- Soru 77) Anayasada siyasal partiler nasıl düzenlenmelidir?.....347
- Soru 78) Anayasada “kadınlara kota” nasıl sağlanabilir?348
- Soru 79) Anayasada yeni katılım yöntemleri nasıl düzenlenmelidir?355
- Soru 80) Anayasada katılmanın genişlemesi “egemenlik anlayışını” nasıl etkiler? 357
- Soru 81) Katılım yöntemleri, “yasaların teklif ve görüşülmesi” usulünü nasıl etkiler?360
- Soru 82) Yeni katılım yolları için, TBMM İçtüzüğü’ne ilişkin madde değişmeli midir?361
- Soru 83) Türkiye Anayasalarında laiklik ilkesinin önemi nedir?.....362
- Soru 84) Anayasada “din özgürlüğü” ve “din eğitimi” konuları nasıl düzenlenmelidir? .410
- Soru 85) Anayasada “eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” nasıl düzenlenmelidir? ... 411

D/ Demokratik Anayasa ve denge ve fren mekanizmaları 414

- Soru 86) Demokratik Anayasada “denge ve fren mekanizmaları” neden onsuz olmazdır? 414
- Soru 87) Demokratik Anayasada “denge ve fren mekanizmaları” nasıl düzenlenmelidir?..... 416

Soru 88) Anayasada “yerel yönetimler” nasıl düzenlenmelidir?.....	420
Soru 89) Anayasada Ombudsman ya da Kamu denetçisi kurumu nasıl düzenlenmelidir?.....	424
Soru 90) Anayasada “yükseköğretim kurumları” nasıl düzenlenmelidir?.....	426
Soru 91) Anayasada “Ekonomik ve Sosyal Konsey”in yer alması neden önemlidir? ...	427
Soru 92) Anayasada Ekonomik ve Sosyal Konsey nasıl düzenlenmelidir?.....	429
E/ Demokratik Anayasa ve hukukun üstünlüğü ilkesi.....	432
Soru 93) Hukukun üstünlüğü ilkesi nasıl yaşama geçirilmelidir?.....	432
Soru 94) Anayasada “hukuk güvenliği” ilkesi nasıl düzenlenmelidir?	433
Soru 95) Anayasada “hak arama özgürlüğü ve savunma hakkı” nasıl düzenlenmelidir?.....	435
Soru 96) Anayasada “yargıçlık ve savcılık mesleği” nasıl düzenlenmelidir?.....	438
Soru 97) Anayasada Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu nasıl düzenlenmelidir?.....	440
Soru 98) Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri Anayasada nasıl düzenlenmelidir?.....	444
Soru 99) “Anayasa Şikayeti” ne anlama gelir ve nasıl düzenlenmelidir?.....	447
SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA.....	451